

Darvasi László

TRAGÉDIA A FÜRDŐHÁZBAN

REGÉNYRÉSZLET

Még egészen apró kölök, de már ott lebzsel a fürdőház körül. Az apja boltjából csak át kellett lépni. Az üzlet a főút másik oldalán volt. Nézte az urakat, hölgyek kevésbé akadtak, illetve csak bizonyos napokon, szerdán talán. A szag izgatta föl leginkább, az a nehéz, párás illat, ami az épülethől áradt a református templom keleti oldalában. Olyan volt, mint egy nehezen lélegző, fűjtató, izzadó, hatalmas emberi test. Itt kereste a kenyerét Rényi úr, a fürdőmester és okleveles masszőr. Reggel levette az ajtóra függesztett lakatot és a vaspántot, és aztán, ki tudja, mikor csattintotta föl. Mert akadtak éjszakai fürdőzések is, amikor a város urai, megmámorosodva a kaszinói kártyapartik izgalmaitól, a nyereménytől éppúgy, mint a veszteség okozta kintól, együttesen, hűtött pezsgőspalackok nyakát szorongatva vonultak a fürdőbe Bernáth igazgató úr kíséretében. Ha Bernáth éppen nem tartózkodott velük, amire azért ritkán akadt példa, megzörgetteték egy pincér fiúval az ablakát.

- Igazgató úr, bocsánat, jelenése van.
- Hogy basz... – és Bernáth már kászálódott is.

Olyankor Rényi úr dehogyan zárt. Ha megtette volna, másnap repül. Messze száll. De járt ide Lackó is, jót tett a hátán lévő kicsiny, rózsaszín lyuknak az áztatás, mely néha annyira fájt, hogy ordítania kellett. Járt a postamester, Górné patikus, kocsmárosok és nagyivók, de még a Gold nagypapa is, az apja mesélte. A puttó, a grófi kert is mondta, fürdőbe járt a te nagypapa, buta kisgyerek, de nem azért, hogy tiszta legyen, hanem mert a vágyait élte ott ki, és Arany Ármint nem zavarta, hogy titkokba avatják be, s közben butának titulálják. Más kisgyerek megbántódott volna, duzzogva dobálta volna meg a grófi kertet görönggyel és kővel, Ármin csak nevetett, miket beszélés, te kert, hát te vagy a buta, te, aki mindent elhisz a tavasznak, a nyárnak, aztán tél a vége. Rád hull egy porcukornyi hó, ami még zacskót se tesz ki, meg se tudsz szólalni. Nahát, erre mit susogsz, mit zizegysz? A kert hallgatott, megsértődött talán.

A fürdő csodás volt. Egyszerű ház, masszív és tömör építmény, gerendái megszívták magukat a mélység szagával és az idővel, tisztelettel zörögnek előtte a kocsik, szekerek, ő meg gőzöltette nekik az illatot. Nem a benzin, hanem ez, marhák! Meglátta Rényi úr, hogy ott nézelődik Ármin, rádörrent.

– Te vagy az öreg Gold unokája?

– Az vagyok, uram, Ármin.

– Aztán mit keresel itt, ahol csak a jómadár jár!

– Semmi különösét, uram. Én nem szoktam keresni. Ha valami nincsen meg, mert elveszett vagy elbűjt, én elképelem. És akkor az olyan, mintha máris meglenne.

Rényi eldobta a cigarettát, furcsa egy kiskölök, az már igaz.

– Na, gyere.

Volt odabent több szoba. A szobákban lábakon álló kádak nyújtóztak. Egyedül lehetett bennük fürdeni. Illetve egy hátsó traktuson még hölgyek is betepeghettek az épületbe, szoknyájukat felhúzza a bogáncsos kerten át, nem volt feltűnő, sem szembeötlő, gyakran meg is tették. A férfiak tudták, kik azok a hölgyek, akik látogatására számítani lehet, sőt, üzenni is lehet értük. Néha Szolnokról hozták őket. Fegyvernekről vagy Mezőtúrról. Taxival nem tart sokáig az út. Az autó megállt a fürdőház előtt, egyet dudált, halihó. A szelíd nyári estbe úgy libbentek bele a lányok, mint nagy fehér lobbanások. Jött velük a bódító kölni illata. Még csiviteltek, még madárcák, kiscsibék voltak, szőke pehellyel borított pinákkal, ánizsos ajkakkal, de nem soká majd vijjognak, sikoltoznak, héják lesznek, vadmadárrá válnak, tépik a húst, harapják az ereszkedő tokát, fölfalják a hímtagot, mint paraszt a véres hurkát. Már el is nyelte őket a fürdő toroka.

A kisgyereket a nehéz, illanásra képtelen, inkább megülő s a tüdőbe költöző illatok, a gőz, a pára érdekelte. Leizzadt nyomban.

– Azt olvastam, Rényi úr, hogy a földi teremtmények közül csak az ember sír.

– A kutyám nyüszít.

– De az nem sírás! A majom se sír, a kutya se. Se a madár, se a lovak.

– És miért nem sírnak?

– Nem tudom, Rényi úr. Az állatnak talán nem szabad. Megtiltotta az Isten. Mert mi van a könnyben. Ha sírok, és belefolyik a számba, sós. Só van a könnyben, biztosan.

Rényi megadóan sóhajtott. Benyitottak egy fémkilincses ajtón, nem volt sötét, a kicsi ablak előtt virágos függöny, a sarokban vaskályha. Itt volt a leg-

nagyobb a kád, ez is lábakon állt, még tusoló is volt mellette. Szappanok, tubusok, kenőcsök sorakoztak egy polcon. Maradt két üres, zöld pezsgős-üveg a kád mellett. Egy női alsónemű. Óriásbugyi. A picsába, mint nagyapád idejében. Mindig talált elhagyott fűzőket, meg még pendelyeket is. Rényi úr egy papírzacskóba gyűjtögette a szemetet, az elhagyott ruhadarabokat. Itt-ott a sarokból gumikat csippentett föl két ujjal, s mormogott hozzá, hogy száradna le a faszuk, ide dobálják.

– A nagyapád szeretett itt. Beült a kádba, gondolkodott, kifundált valamit, üzletet kötött, vagy kalandos terveket szőtt, a Holdról nosztalgiázott, valami gomb után sírt, míg nem a bevedelt jeges pezsgő és a forró víz együttes hatására el nem nyomta az álom. Sokszor költögetni kellett. Arany úr! Arany úr! Belefagy a kádba!

– Tudom, hogy sokat fürdőzött itt. Mesélte a nagymamám.

– Hát nőnapon ő is fürdőzött itt. Arról mamád nem mesélt?

– Talán csak nem jutott eszébe.

– Majd kérdezd meg egyszer Zalatnai urat.

– Jó, megkérdezem, de miért.

Rényi úr legyintett a nagy tenyerével.

– Csak vicceltem. Ne kérdezzél meg te semmit.

A fürdő végében volt a nagymedence, a csempézett, kövezett folyosó belefutott ebbe a visszhangos terembe. A kőlépcsős, korlátos medence akkora volt, hogy tizenketten is elfértek benne. Kis kőtartók az ülőkék mellett a pezsgős poharaknak, jégkockáknak. Itt is fürdőzött a nagypapa. Mert nagypapa mindenhol megfordult, pokol tornáca, az Úr meleg öle, mindegy volt neki. Szahara vagy Himalája, Tirana vagy London. Nem lehet olyan helyet mondani, ahol ne jelentette volna be valamire az igényét, vagy ahol ne lett volna ismeretsége, barátja, ellensége, jóakarója vagy összeköttetése.

– Nagy fasz volt az öreg – dörmögte Rényi úr, akinek voltak különleges tulajdonságai. Talán erre figyelt föl a kicsi Arany Ármin. Meglátta egy kútásásnál.

– Egyszer fürdőzött itt Gizella grófnő a festővel!

– Azok kik? – kérdezte Ármin.

– Nem tudod? Majd megtudod.

Amikor Adolf Hitler megnyerte a választásokat Németországban, Rényi úr kiállt a fürdő elé, és artikulálatlan ordításba fogott. Szokott így ordítani Szeva Danuma, a fuvaros is, meg Erna is tette egyszer, de ez most más volt. Meg fogja ütni a guta, szét pattan a halántékán az ér biztosan. Vörös volt a

feje, a szája habzott. Még Szeva Danuma is arra került, hogy elismerően bólogasson, de kurva szépen csinálod, te Rényi.

– A haragos Isten égesse le a kefebajuszát, hogy rekedne be örökre, hörgögni se tudjon, száradna ki a szeme világa, a faszát egyék le a tetvek, szarjon maga alá, ha csak sóhajt.

Doktor Barotány lépett közbe két markos csendőrével, bevonszolták Rényi urat a rendőrparancsnokságra, a zárásra se hagytak időt.

– Tibi bácsihoz akarsz kerülni, te hülye?!

– Hiszen ez provokáció!

– Mi, Barotány? Hogy földidegesített az a dög?!

Nagy tudomány volt a kútásás, veszélyes. Olyan tragédia is megtörtént, hogy az illető kútásóra figyelmetlenség vagy előre nem látható talajhiba miatt ráomlott a föld. Aztán már hiába kapartak utána. Állt némán az asszony. Két gyerek mellette, szörnyű félelem szivárgott a szívük mellé, ez most nem olyan, mint amikor nagymama vagy nagypapa meghalt. Itt valami olyan történik, amit soha nem tudnak majd kimondani. Mit csinál apuka? Most mit csinál, küzd, kapar, harapja a földet odalent? Ne beszéljete, csönd. Csak a földes, halott arcot, merev testet hozták föl. Ott aztán nem ástak többé víz után. Ki merészeli háborgatni az ilyen talajt. Pedig a talajban fészkelő vízhez is értő Rényi megmondta, hogy nedves és bizonytalan a föld állaga, hogy baj történhet. Megmondta ezt neki, a fafejűeknek, a bolondoknak, mert érezte. Nem hallgattak rá. A kis Aranyt meg valamiképpen megigézték a kutak, a mélységük, a titokzatosságuk, az illatuk, a lent csillanó víz, amely még a Hold vigyorát is megtúrta. Maga sem tudta, miért, de érdekelte, mi van egy kútban, csak víz-e, szellemek laknak-e ott, lidércek, néha állat esik bele, azt vödörrel föl lehet húzni, ha szerencséje van, nem fullad meg. Látott olyat is, hogy valaki, mert részeg volt vagy figyelmetlen, beleesett. Kötelet kötöttek valaki köré, az leereszkedett, kihúzta a testet. Élt vagy nem élt.

– Vetkőzz, kis zsidó!

– De...

– Csináld, vagy belelöklek ruhástól!

Megfürödtek, ő és Rényi úr, aki különben masszőr is volt. Olyan kézzel, ami kitapogat minden bajt, cseresznye nagyságú csomót, minden göböt és keményedést, kigyúrja a csontok alá gyúlt gennyedéket, az inak köré szorult, azokat élő abroncsként szorító gyulladást. Magyarázott is a gyerekeknek, aki félve takargatta a kukiját.

Mert nem lehet úgy gyógyítani, hogy csak a csontot, az inat, a becsípődött ideget, a tomboló idegvégződést vagy a fájó húst masszírozod. Az, kér-

lek, nem elég. Ez mind anyag, matéria. Ennek a kéznek – és fölmutatta nagy lapáttényerét, meg a húsos ujjait – el kell érnie a lélekig. A test, ami mi vagyunk, a lélekben ázik. Mint ez a medence, érted.

– Értem, Rényi úr. Akkor most a lélek is ázik.

Rényi sóhajtott.

– Nem, a lélek nem ázik. Nem olyan fajta. De benne van a testben, ott van minden mögött, egy lyukas fog lyukában is benne van. Amikor masszírozol, a lélekig kell érnie az ujjadnak, csak akkor gyógyíthatsz. Az urak és a hölgyek ilyenkor jajgatnak, visítanak, mint a szakadékba hulló disznók. De úgy ám, hogy kilóg, akár egy láthatatlan fátyol, a szájukból a lélek. Viszszanyelik. Lelket nem hányunk, érted?

– Értem.

– Nem érted. De miért nézel úgy, hogy be kellene szarnom?

– Nem tudom, Rényi úr, azt hiszem, baj van.

– Ha a vízbe pisiltél, agyonverlek. Ha beleszartál, meg is kínozlak.

– Nem pisiltem bele, dehogy. Rényi úrral van baj.

– Velem?

– Igen. Az egészségével.

– Micsoda?

– Rényi úr elég beteg.

A fürdőmester masszőr úgy emelkedett ki a vízből, mint Neptunusz. Ha volna nála szigony, használná is.

– Kicsattanok, te kis hülye – ordította. – Soha nem voltam ilyen erőben, megállítom neked a szelet, a Tiszát. Erősebb vagyok, mint Szeva Danuma! Egy napon átbasztam Ellát, Cegléd legnagyobb kurváját a múlt héten, egy mázsát nyom az a lány. A végén könyörgött, eleredt az orra vére! Hogy mondhatasz nekem ilyen pimaszságot, elment az a maradék eszed?!

Áron figyelte, hogy folyik le a csempén a kicsapódott gőz. Sok kis vónal. Vándorok. A csempe hideg, a gőz meleg. Víz lesz belőle. Visszatér a csepp a többihez. Nem olyan a világ, amilyennek akarjuk. Nem is az fog történni, amit szeretnénk. A csempe gyönyörű, mintha a római császárok korában rakosgatták volna fel őket. Ármin még nem tudja, hogy minden városnak van egy ilyen titka, valami rejtett szépsége, amit alig-alig vesznek észre. Nincsen ott az isten, nincsen ott semmi, csak az, ami segítség, kikiáltás, megállapítás nélkül is szép. Egy lábnyom. Egy gyermek lábnyoma, aki időben elmegegy innen, és ha visszatér egyszer, porrá éget mindent, vagy már halott. A csempe szép volt. A délutáni fény úgy ragyogott rajta, mintha arany folyt volna végig a kockáin.

– Maga meg fog halni, Rényi úr.
– Micsoda?!

– Ne tessék haragudni, de hamarosan bekövetkezik. Rettenetesen sajnálom.

– Ó, hogy az a...

Rényi nyomban kirúgta az átkozott zsidó kölköt. Lófasz a picsájába, de tényleg. Jót tesz vele, fürdetsi és tanítja, ő meg megöli. Hogy lehet egy gyerek ilyen megátalkodott? Rosszabb, mint a nagyapja. Az apja a boltban csak szabadkozott. Sűrűn hajlongva kérte a bocsánatot. Adott egy üveg pezsgőt, kettőt és egy szál kolbászt engesztelés gyanánt. Rényi elfogadta. Másnap elment Szepessy doktorhoz, nyomban fogadták, a doktor úr is állandó fürdővendég volt.

– Nem látok, nem hallok semmit, Rényi úr. Nem hinném, hogy baja volna. Ha van is, semmi komoly. A mája. Hát istenem. Egy picit nagyobb.

A város fogadó-jában három napja marosvásárhelyi színészek ünnepeltek. Ők is vigadoztak, őket is ünnevelték, akár a frontról hazaérkező, győztes csatákat megvívó hősokeket. Megérdemelték. Több pesti előadásuk táblás siker lett, az országban híre is ment, és ők, ki tudja, miért, a város fogadó-jában szálltak meg hazafelé utaztukban. Az Alföld közepén vertek tanyát. Hegyet-völgyet látnak eleget, az igaz. Nem kellett szállást, ellátást fizetniük, ezt egyrészt Csóri polgármester garantálta, másrészt a városi polgárság legott összefogott Trianon teátrumi árváinak megsegítésére, legalábbis alkalmi kárpótlására. Sütöttek, főztek a polgárházak szakácsnői, a fogadóba hordták az oldalast, a véres hurkát, a pecsenyét, a pörköltet. A város a tanyerén hordozta a színészeket. Zalatnai Elek folyamatosan kattintgatott a masinájával, és az az igazság, elég jó üzletet csinált, a fotográfia hátlapjára szépen kanyargó autogramot lehetett firkantani. Az első operettet egy délután adták, már a piacosok is elpakoltak. Ez már Pesten is siker volt, Túl a Dunán, Baranyában, van egy kislány, Ott lakik a vadvirágos Mecsekalján. A szív szakadt meg. Ováció fél óráig, három ráadás. Két előadás között Újházy tyúkhúsleveset kanalaztak. Este ment *Az omnibusz tetején*, recsegett-ropogott az épület, szétordították, emlékszel, kicsikém, de csuda volt.

Radu Kipter az első sorban ült Gállal, sírt, mint a gyerekek.

– Tanár úr, megfoghatom a kezét.

– Inkább csak karoljon, Radu.

– Az is jó. Csak azt akarom, hogy féltékeny legyen az átkozott!

Gál sóhajtott. Radu Kipter egész előadás alatt hozzábújt, a vállán szipogott.

Játszottak a művészek másnaposan is. Ment a *Csókos asszony, Rómeó és Júlia!* A Shakespeare-előadás után odalépett Radu Kipterhez egy őszülő, finom kezű színész, visszafogott szenvedéllyel sokáig beszéltek, a színész többször megsimogatta Radu arcát. Ő volt a Rómeóban a pap, még rajta a jelmez, egyébként Seregi plébános adta kölcsön a reverendát. Aznap Radunál este szólt a zene, ordított a gramofon.

A Kaszinóban az ünneplés tetőfokára hágott. A legfinomabb italok hal- tak meg, rumok, konyakok, whiskyk. Valaki nagyokos megemlítette a mű- vészeknek a fürdőt. Gőzfürdő, szauna, Rényi úr ezerszer áldott varázskeze! Hajrá! Abban a pillanatban nekikerekedtek. Végig énekeltek a Kossuth ut- cán, néha megbuktak egy buckán, kövön, s mire a fürdőházhoz értek, kissé kócosan, de készségesen ott toporgott Bernáth úr is. Nyitott volna a pót- kulccsal. Nem láttak, kérem, egy nagy, erős embert? Nem, nem láttak. A für- dőház nyitva volt, lógott a vaspánt. Bernáth úr világot gyújtott. Haladtak előre szépen, lecsöndesülve, mintha templomba értek volna. Egy színésznő fölnevetett. Kísértetek fürdenek itt, Ede!

A folyosó végi nagy medencében, arccal lefele lebegett Rényi úr. Nyom- ban látni lehetett, hogy eltávozott belőle az élet. Néhány pillanatig senki sem mozdult.

– Ophelia – mondta egy kissé kaptos színésznő, ő volt a drága, fülemü- le hangú Flesch Baba, majd a vízbe gázolt. Halványpiros szoknyája, mint- ha maga is vérzett volna, szétterült a homályló, meg-megcsillanó vízen. Óvatos mozdulattal fölemelte Rényi úr fejét. – Édes szegénykém. Édes drágaságom, kicsi szívem. Itt nincs kolostor.

– Hagyd már, Baba, a hülyeséget! – a társulati direktor, Battyán Kálmán morrant rá, ő volt a legkevésbé ittas, még fiatal ember, de már akkora te- kintélye van, mint egy vezénylő ezredesnek. Baba még megnézte Rényi úr kezét, arra vágyott a legjobban. Halott ujjak, mit tudtok. Nem masszíroz- zák meg az elgyötört, kifacsart testét. Én is meg fogok halni.

Nekiveselkedtek, kihúzták a testet, Baba a medencéből segédkezett.

– Rényi úr – sóhajtott Bernáth igazgató is, aztán sopánkodni kezdett. – Rényi úr, mi a lófasz ez? Hogy gondolta? Itt megpusztulni?! Pont itt? A teg- nap eresztettünk új vizet! Akkor már miért nem a templom előtt? Mi lesz velem maga nélkül, Rényi úr?

Ott állt a boltos, Arany Áron, aki előjött a szomszédból a kisfiával. Fog- ta a kezét szorosan. Szepessy doktor tapogatta a testet, nem fulladás. Egy- szer csak megszólalt a gyerek, mindenki ránézett.

- Én megmondtam neki.
- Mit?
- Hogy veszélyben van.
- Honnan tudtad? – Szepessy úgy nézett rá, mint egy tolvajra.
- Hallottam dobogni a szívét, doktor úr. Láttam, hogy már a halál vezényel neki.